

مشاور رئیس سازمان تبلیغات اسلامی در گفتگو با قدس:

دانشکده هنر با رویکرد مسجد تشکیل شود

گروه معارف- احمدی

مسجد، محل تجلی مجموعه‌ای از هنرهایی است که مصداق مسلم هنر شهودی است. به عبارت دیگر در مساجد نه تنها دین با هنر ملاقات می‌کند بلکه مهم‌ترین نمادهای هنر اسلامی، معماری مساجد و ویژگی‌های بارز آن است. مجموعه‌ای از جلوه‌های هنری را می‌توان در مساجد مشاهده کرد که از آن باید به هنر پرستشگاهی یا هنر قدسی یاد کرد.

مساجد به عنوان اجتماعی‌ترین مکان حضور مسلمین، جایگاه تلاقی دین و هنر اسلامی است. صرف نظر از نزهت معنوی، این بناهای باشکوه در چشم‌هربیننده «گالری هنر اسلامی» به شمار می‌آید. هنرمندان بی‌نام و نشان که تمام هستی خویش را وقف ساختمان مساجد کرده‌اند، از شوق مقدسی بهره‌مند بوده‌اند آنان با اشتیاقی وصف‌ناپذیر کوشیده‌اند تا بهترین تصور خود را از زیبایی در این آثار مقدس جلوه و جلا بخشند. در حقیقت، معمار مسلمان در روزگاران گذشته هر زیبایی را که در اطرافش می‌دید، اگر آن را در خور عظمت و شایسته جلال و جمال خدا می‌یافت، سعی می‌کرد تا به هنگام فرصت، برای آن در مسجد جایی باز کند.

حال پرسشی که مطرح می‌شود این است که در زمینه تربیت هنرمند مسجدی و یا به کارگیری هنر در محوریت مسجد چه تلاش‌هایی داشته‌ایم و آیا در این عرصه موفق بوده‌ایم؟ به همین بهانه گفتگویی را با حجت الاسلام والمسلمین عباس اسکندری، مشاور رئیس سازمان تبلیغات اسلامی در امور روحانیون و حوزه‌های علمیه و مدیرکل تبلیغات اسلامی استان قم ترتیب داده‌ایم.

هنر چه تاثیری در زندگی معنوی انسان‌ها دارد؟ به نظر می‌رسد هنر در جوامع مختلف مورد سوء استفاده قرار گرفته و در جای خود به کار گرفته نشده است، شما موافقت می‌کنید؟

- مقوله بسیار مهم و تاثیرگذار هنر در گذشته‌های دور و نزدیک به ویژه در کشورهای پیشرفته صنعتی و توسعه یافته، آلت دست سودجویان و شهوت پرستان شد و به عنوان یک وسیله برای دستیابی به اهداف شیطانی و کامجویی‌های نامشروع گردید که سخن در این عرصه بسیار غم‌انگیز است. هنر یکی از مقوله‌های مهم و مورد توجه انسان‌ها بوده و هست و تاثیرش بر زندگی مادی و معنوی جوامع مختلف بر کسی پوشیده نیست.

هنر چگونه می‌تواند در مساجد مورد استفاده قرار بگیرد؟ آیا هنری که در مساجد ورود پیدا می‌کند تفاوتی با هنر موجود در جامعه دارد؟

- هنر اگر بخواهد در حوزه دین و مسجد و مسایل معنوی ورود پیدا کند با توجه به اینکه در گذشته و قبل از انقلاب، از سوی عناصر سوء استفاده‌کننده دچار آلودگی‌هایی شده است باید اول هنر را تطهیر کرد تا اینکه امکان ورودش را به ساحت مسجد و اماکن معنوی امکان پذیر ساخت.

آیا در زمینه تطهیر هنر و وارد ساختن آن به مسجد موفق بوده‌ایم؟

- با پیروزی انقلاب اسلامی و نگاه ژرفی که امام عظیم‌الشان به مقوله هنر متعهد داشتند سعی و تلاش‌های فراوانی صورت گرفت تا اینکه هنر تطهیر شده در جایگاه واقعی خود قرار بگیرد.

باید اذعان کنیم علیرغم تلاش‌های فراوانی که از سوی هنرمندان متعهد صورت گرفته اما نواقص و کم‌کاری و بی‌توجهی‌های زیادی در عرصه هنرمتعهد شاهدیم و لذا اگر بخواهیم هنر را در حوزه مسجد و دین و معنویت وارد ساخته و از ظرفیت‌های عظیم و شگفت‌انگیز آن بهره‌جوییم نیازمند تلاش همه‌جانبه مومنان و متعهدان عرصه هنر در کشور هستیم تا آلودگی‌ها را از ساحت هنر زدوده و با تکیه بر هنر متعهد، هنرمندان با تعهد را تربیت کرده و کادرسازی نموده و از نیروهای جوان و با سلیقه

مساجد استفاده کرده و از ظرفیت‌های عظیم هنری در جهت تعالی روح و معنویت آحاد جامعه در حوزه دین و معنویت و مسجد استفاده کنیم، این امکان وجود دارد و این نیاز به طور کامل محسوس است.

در سال‌های اخیر جشنواره‌های هنری با محوریت مساجد در سطح کشور برگزار می‌شود، آیا شما موافق برگزاری چنین جشنواره‌هایی هستید، این‌گونه برنامه‌ها چه تأثیرات مثبت و منفی می‌تواند بر جای بگذارد؟

- برگزاری جشنواره‌های هنری با محوریت مسجد با ملاحظه آنچه گفته شد می‌تواند تأثیرات عمیقی در کارکرد مسجد داشته باشد، اما این مهم نیازمند مراقبت‌های جدی و فوق‌العاده‌ای است به دلیل آنکه همان طماعان و سوءاستفاده‌کنندگان از گذشته هنر در صددند در قالب تهاجم فرهنگی برخی از مظاهر آلوده شده هنر را به ساحت پاک و مقدس مساجد بکشانند و فضای پاک و مطهر را نیز آلوده سازند.

برگزار کنندگان جشنواره‌های هنری مسجد چنانچه با خدای خود و ایمان مردم و تعهد نسبت به انقلاب عهد و پیمان می‌بندند که با همه وجود حراست کنند و مواظبت نمایند و هدایت و مدیریت کنند، تأثیرگذاری چنین جشنواره‌هایی بر احدی پوشیده نیست.

آیا توانسته‌ایم از ظرفیت‌های هنری در مساجد حتی در طراحی‌ها و معماری‌های این اماکن مقدس استفاده کنیم؟

- در طول دوران بعد از پیروزی انقلاب اسلامی شاهد مظاهری از هنر در حوزه مساجد بودیم اما این حاصل تلاش هنرمندان ما در حوزه مسجد نیست، بلکه یادگار انسان‌های عاشق و با ایمانی است که طی قرن‌ها متمادی برای آن دل سوزانده‌اند. اگر شاهد هنر معماری در مساجد ایران اسلامی هستید اگر شاهد برپایی اذان‌های خوش صوت و دل‌انگیز هستید و یا شاهد بعضی از زیبایی‌ها در درون مساجد هستید بیشترین آن سهم گذشتگان است و ما در بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، دین‌مان را ادا نکرده‌ایم البته باید انصاف داشت تنها در حوزه قرآن و فعالیت‌های قرآنی، سهم جوانان، نوجوانان و استادان و معلمان قرآنی را نباید نادیده بگیریم که خوب می‌دانید برگزاری جلسات انس با قرآن و دوره‌های آموزش قرآن و حفظ و قرائت و تجوید، اوج گیری آن بعد از پیروزی انقلاب بوده است اما در مباحث معماری، شاهد تحول چشمگیری جز در مواردی خاص نبوده‌ایم.

ما توقع مان آن بوده که هنر معماری با رشد و بالندگی، دوره هنر جمهوری اسلامی را رقم زند و این اتفاق نیفتاد و این از مباحث جدی حوزه معماری است و هنوز ما از معماری دوره صفویه و زمان‌های دور بهره می‌بریم، حقیقتاً حق انقلاب و جمهوری اسلامی است که تحول چشمگیری اتفاق بیفتد انقلابی که خود یک هنرنمایی از سوی علمای دین و روحانیت پیشین اسلام بوده است یا زیباسازی درون شبستان‌ها و داخل رواق‌های مساجد، نیازمند هنرنمایی هنرمندان متعهد است.

به عقیده شما نباید در جهت تربیت هنرمندان مسجدی بیشتر تلاش کنیم و سازو کارهایی را ببندیم تا شاهد بروز هنرهای مسجدی باشیم؟

- در حوزه هنر به نظر می‌رسد که می‌بایست دستگاه‌های مربوطه با ایجاد هماهنگی‌های لازم، اقدام به کادرسازی مورد نیاز حوزه هنر را داشته باشند چون نیروی انسانی آموزش دیده مجرب بیشترین تأثیرگذاری را در حوزه هنر دارد. آیا امروز واقعا به طور کلی در همه حوزه‌های مربوط به هنر، نیروهای مورد نیاز خود را در اختیار داریم؟ نیروهای متعهد آشنا به آموزه‌های دینی، به نظر می‌رسد یکی از کمبودهای جدی در این حوزه است و لذا تشکیل دانشکده هنر با رویکرد مسجد و مباحث دینی و مذهبی یکی از ضرورت‌های جدی این حوزه به شمار می‌رود.

ما نیازمند یک مرکز آموزش عالی جهت تربیت انسان‌های خوش ذوق و هنرمند صرفاً با موضوع مسجد و اخلاق و معنویت هستیم و در درجه بعد فراهم ساختن امکانات و اعتبارات مورد نیاز حوزه هنر متعهد و تقویت نمودن مجموعه‌هایی که هم اکنون موجود هستند و در حال تلاش و فعالیت هستند، مجموعه‌ای مانند حوزه هنری که در این راستا حرکت می‌کند نیازمند پشتیبانی بیشتری است و به طور کلی حمایت و پشتیبانی از هنرمندان متعهد مخصوصاً رشته‌های خاصی مثل شاعران آیینی و مداحان اهل بیت عصمت و طهارت (ع)، ادبیات دینی و حماسی دوران دفاع مقدس و همچنین خوشنویسی در خصوص قرآن و ادعیه معصومین (ع) و شناسایی و تشویق و ترغیب جوانان خوش ذوق مساجد در جهت ارتقای سطح تحصیلی و آموزشی آنها در رشته‌های هنری از ضروریات است.